

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)
27 novembre st. v.
9 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 48.

ANUL XXX.
1894.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Nepóta lui Popa-Curcan.

(Urmare.)

De altfel, ca om al bisericeii, erá așá cum invétase să fie: se făcuse preot după voia lui tat'su, erá preot din deprindere, credea in tóte ale preotiei și se bucurá de ori-care vedea Sfinția sa cá tot așá ca densus crede.

La ȕi-intei, cu parahirul de gát, de plouá, de tuná, de fulguiá, incálecá pe murgul și, cu dascálul după el, nu lásá pe nici un credincios nestropit cu aghiazmá: da puneá pitácelul in cáldárușá ori nu, rumánul la care intrá, la asta nu se uitá.

Sfinția-sa erá multámít in suflet, când se intorcea séra acasá și șcicia cá aghezmuise pe tótá lumea parochiei lui.

Tare mult sfátuía pe toți să se scrie pentru pomenelá la sfințele Daruri; sá-l cheme pentru paraclisuri acasá și pentru făcut aghiazmá; asta ca să fie casele totdauna sfințite și curățite și credincioșii cu sfințele datorii de creștin, plinite; de îi da ceva, ori nu, creștinul, Sfinția sa nu se supérá de nedare, precum cu bucurie primía puținul.

Ar fi făcut Sfinția sa și bine celor lipsiți, dar unde se putea ingrádi pe lângá preotésa cea mare cu gura și cea micá cu inima!

La urma urmei, decá părintele Irimia nu erá din cei luminați, cari sá-și dee sémá de Dar și sá pótá vráji norodul cu fapta mare și cu graiul luminos al adevérului de care e omul pétruns, — erá totuș din cei nenárvii la rele, erá din cei buni.

Satul ținea la Sfinția sa, — numai un păcat din tinerete tot nu îl iertá.

Pe când venise in sat, tiner, bietul părintele, atunci

chirotonit, de curénd eșit din seminar, de curénd insurat, — se ademeni să vie și sfinția sa la un chiulhan de cumetrie al unor frunțași.

Pe semne se cam trecuse cu de-deóchiu tot gustând și iar sugénd, și, când porni acasá pe doué poteci, nu șciu ce prinsese și ce ducea subț giubea.

A douá ȕi se svoni cá frunțașului i-a perit un curcan și nu-i curcanul, și nu-i curcanul; par cá intrase in pánțele de șarpe.

Cum ciórelle se aflá pe urmă, cá sfinția-sa îl prinsese cu vorba, și cá, pe rușine, îi răsucise gátul, nimeni nu-ș da socotelá.

Vorba e cá părintelui îi remase o poreclá: Popa-Curcan, de care poreclá șcicia sáracul, și care-i amária sufletul.

Câte nu-i venise pe la ureche șoptite ca de vânt, — dar le inghițișe cu noduri și oftare din adánc.

Cá așá-i lumea, märe: pentru tóte cele bune, — cât de multe bune sá ai, — una singurá rea sá ȕi-o prindá, cautá cu dënса sá-ti intunece pe tóte cele bune din viéta ta intrégá.

Nu-ȕi iértá un păcat mititel tocmai pentru cá aveai prea multe lucruri bune in faptele tale!

Și ce bine îi párea cá aflat partea cea slabá; tot o sá găsescá prilej vr'o datá sá-ȕi dee la mir cu dënса, ca sá-ȕi aráte cá și tu ai

ALFONSO XIII REGELE SPANIEI.

gresit!

O viéta intrégá a trebuit bietului părinte Irimia, o viéta de liniște pentru el și de neboselá intru plinirea datoriilor, — ca sá nu mai audá șóptele care-l amáriau odatá.

Și inse, lucru ciudat, märe, porecla remásese: párintele Irimia, gráia unul, de pildá. Acuma, in sat, nu erá alt părinte Irimia; și totuș celalalt ȕicea: care? Popa-Curcan?

Nu avea gând ascuns de a-și râde de părintele cu aducerea aminte de păcatul de odinioară: nu! Eră puterea poreclei trecută din an, în an, din gură în gură, dela tată la ficior.

A doua zi după Înălțare, Bunea, cel ficior al pădurarului, luă drumul la casa părintelui Irimia.

Ci-că se ducea să-l cheme alde tat'su acasă pentru o sfeștanie.

Preotésa eră dusă la grecul.

Ruxanda, tica bădițel, eși fuga inaintea lui Bunea.

— Bine-ai venit, bădică, — îi grăi c'un ris dulce, dulce, de te lipiai de risul ei. Ce veste?

— Apoi, acasă-i moș-părintele Irimia?

— Adică-i fi vrënd să ȃci că ai trebă cu sfinția sa, hai?

Și Ruxanda clipl din ochi cu șiretenie.

— Ei, del vorba ceea surato: ci-că trebuie să te inchini și să te rogi la sfinți ca să te-audă Dșeu...

— Și 'n ce chip ce tălmăcești dta, asta, bădiță carturarule?

— Apoi, uite cum, fa Ruxando, strîngete-ar badea în brațe! M'am in voit cu alde tăt'ca și măm'ca să chemăm pe moș-popa Irimia pentru o sfeștanie. Și pe urmă, alde tăt'ca și măm'ca o să-i grăiescă moș-părintelui Irimia de măritișul teu cu mine... Și-i croi una cu cotul cătând galeș la față.

— Il că bine faceți, Dómne, — prinse-a strigă Ruxanda și-a bate 'n palme de bucurie.

— Apoi del fa Ruxando, cum să nu facem bine decă-i vorba de casa noastră și decă-mi ești dragă ca luminița ochilor!

Și mai s'o cuprindă 'n brațe cu pornire voinicescă. Numai iacă părintele Irimia că se ivi pe prispă, să vedă ce noimă avea ciorovoéla de care audia.

— Til când gândești de lup, iaca și lupul... adică, ierte-me sfinția ta, că așa vine vorba rumânului. Și Bunea prinse a-și scóte căciula și-a sărută mâna părintelui.

— Și ce grăiai de mine, tată? întrebă popa, rêsucind metaniile.

— Apoi, că m'o trimes alde tăt'ca și măm'ca să poștești la un paraclis la noi acasă... acuma diminétă.

— Bucuros, tată, bucuros, că voi sânteti ómeni de credință și de faptă bună. Iaca, numai să iau patrahirul, cartea și viu la fugă. Dta fiule, ia-o inainte și treci pe la dascălul Filoteiu, că ȃi-i în drum. Să vie și el, că am nevoie...

— Iaca că pornesc.

Popa intră în casă, Bunea s'apropiă repede, șterpel un sărutat Ruxandei, o lăsă cu risul pe gură și-o luă la sântósă.

După ce popa Irimia sfêși rënduiéla paraclisului și-a sântirei apei, Brănică pădurarul îl pofti pe sfinția sa la un rachieș de drojdie și la o cojiță de pâne c'o lecuță de slănină afumată, — bună, de-ȃi făcea cu ochiul, sătul să fi fost...

Iar în vremea asta hoțul de Bunea fură pe dascăl cu vorba și-l imbiă să mERGă 'n livadă să culégă o basma de zărzăre verđi pentr'o fiertură, doue... că tare-s bune cu mămăliguță, în loc de borș, mai ales când ȃi-e fóme.

— Ei, cum ȃi mai merg cele trei, sfinția-ta... începù vorba pădurarul.

— Apoi, trebile mele, tată, ca trebile mele; cum dă Dumneșeu, merg ele. Ale dvóstre să mERGă, fétul

meu, că atunci par' că mi-i mie bine și cu dvóstre me bucur și eu...

— Apoi c'asă și ești, sfinția-ta, lasă că șcim noi, nu-ȃi fie témă... Omul lui Dumneșeu, sfinția-ta, d'apoi cum! Numai lumea par că s'o mai rEit, nu mai este ca inainte vreme, nu!...

— De, fiule, sânt și rei sânt și buni, că grâu fără neghină n'o lăsat nici Dumneșeu, — și asta-i mare pildă, fiule...

— Păi o fi, sfinția-ta, o fi... da cum socoți!...

Nici părintele nu lămurise pilda, nici Brănică n'o pricepuse, dar se minună de vorba părintelui, că dór trebuie să șcie el ce spune.

— Un lucru numai me dóre 'n suflet, fiule, că rumânii noștri nu mai vin ca 'nainte vreme la sfânta biserică. Dór la praznice mari, la sêrbători impêrătești... Liturghii pentru pomenéla sufletului rar dau sfinței biserici; paraclisuri nu mai fac, uite cum ai făcut dta, fiule, și cum faci totdeauna, cu dor de-ale credinței; nici din ródele pământului nu mai aduc, să le sfințescă biserică și să se sfințescă și cei ce-or gustá dintr'ensele! S'o cam uitat cele de folos sufletului, fiule, că mai toți caută numai de cele trupești; și nu dá cu gândul, orbiții de dênșii, că intru păcatele lor se vor severși, că nu este iertare unde să alérgă la ajutorul lui Dumneșeu numai în nevoi și 'n vreme de urgie... Hei, fiule, — oftă popa Irimia, — numai la Dumneșeu îi nădejdea... El, în marea lui bunătate, o să facă să rodéscă ogórele pămênțești și sufletești!...

— Apoi așa, sfinția-ta, așa... că uite, în căsuța mea, tóte rodesc bine și la vreme... Tocmai de-aceea mai deunăđi am grăit cu muerea că, unde avem noi din tóte câte o lécă, să căutăm lui Bunea al nostru o fetică, șcii chipósă și inimiósă, cu care să-și facă rëndul, că de altfel, o să huzuréscă améndoi, sfinția-ta, o să huzuréscă, șeu, că Bunea-i rumân harnic...

— Hei, Bunea al dtale, fiule, e frunțaș între frunțași...

— Iaca de-aceea decă te-ai in voi sfinția-ta pentru nepoțica sfinției tale, că tare i-o picat cu dragoste flăcăului și mătincă nici nepoțica sfinției tale nu se uită cruciș la Bunea... Hai? cum ȃci, sfinția-ta?

Părintele prinse a-și neteđi barba și grăi cam cu gândul la preotésa.

— Bucuros, fiule, bucuros...

— Da óre nu s'o pune împotrívă mama preotésa? întrebă Brănică.

Pe părintele Irimia îl trecură fióre...

Prinse inimă inse față cu pădurarul.

— Da cum de-ȃi strici vorba, fiule? Ce? sânt bărbat de florile mERului? La mine 'n casă pururea a cântat cocoșul, fiule, nn găina; cât o prinde a cârcăi, o trimet repede la cotenétă!

Del nu-i veniá sfinției-sale la indemână să-i șcie lumea frica de preotésă și că, tocmai găina cântá în casa sfinției-sale, la tot casul.

Brănică își inghiți risul, că dór audise destule de vitejia părintelui.

— Atunci, sfinția-ta. decă te 'nvoești, eu socot lucrul făcut gata; punem degrabă capét holteiei lui Bunea, că șcii, sfinția-ta, vorba ceea: murgului până-i tiner, dá-i orz și lasă-l să sburde, că mai apoi, géba i-o fi și aurul, decă i-or picá dinții. Nu-i așa, sfinția-ta?

— Ba încă cum, fiule!...

Și sfinția-sa oftă; că multe nu mai avea sfinția-sa, bietul!...

— Și cum ȃi spun, fiule, grăi popa, ca pentru

sfârșit de vorbă, treci peste vr'o trei zile pe la noi pe-acasă... ca să ne răfuim și cu ce zestre are fata.

— Oi trece, sfinția-ta, oi trece bucuros.

Părintele Irimia porni și vesel și plin de grijă; vesel, că flăcăul îi eră la inimă, îngrijat că tare-i eră frică de tónele viespei de preotese.

Cu ce șoșele, cu ce mometele să se ia pe lângă dânsa óre?

Ei, veđi, aici eră meșesugul.

Nu l'o încăieră óre de cum o deschide sfinția-sa gura?

Mai șcii, primejdie?

Iaca se putea întemplă comedia!

Preotésa strîngea niște pânză ghilită și uscată pe buruienile din ogradă.

Sfinția-sa mi s'apropiă, șcii, ca un motan care tórc...

— Dómne tare-s mândru, începù el cu glas dulcég, dulcég, că harnică preoteșică am pe lume...

Preotésa stătù, își puse mânilé în șolduri și câtă lung la părintele Irimia.

— Iacal dar ce te-o găsit, părinte!... grăl așa nuș' cum, că pe sfinția-sa îl trecù o óste intrégă de fiori.

— Nu te mâniá, preoteșică, nu te mâniá, că mi-i drag și mie dór să me dau pe lângă tine cu binișorul... că del ómeni sîntem!

— Dómne fereșce de omul intr'o ureche... Când îi tiner, trecă-mérgă; dar când îi purces pe năpărlélá!... del...

Și s'apucà iar de strîns la pânză.

Nu eră chip de ingrădire...

Ce se gândi atunci părintele:

— Măre, și cu binișorul pe de de-parte, și cu binișorul de-a dreptul, tot acolo ese lucrul. Ia-hai să-i spuî cinstit și... del ne-om încăierá... de o fi să fie.

— Șcii una, preoteșică, începù părintele tot cu duhul blândetei, am găsit un flăcău pentru Ruxanda nóstră...

— Hml — îi fi găsit... grăl muierea apésat colea, fără să ridice ochii.

— Și decă l'am găsit, iacă viu să-ți spuî și dtale cu dragoste și cu părere de bine... Flăcăul are parale, îi om cu meșesug, c'o invētat la tērg stoleria... Ce mai uși, ce mai ferești îți facel d'apoi polobóce, preoteșică... Numai vin să ai, să tot pui in ele! Și slavă Domnului, viișóra nóstră nu ne prea lasă să ducem dorul vinului. Trage la rîndea, flăcăul, de-ți face scândura ca oglinda... Tot satul, și de prin pregiur, cine șcie de pe unde, la el alérgă; meșter nu șagă, preoteșică, meșter de-i merge vesteal Câte n'o să ne facă și noue, socoți, de dragul Ruxandei... He-heil...

Unde îmi sârî de-odată preotésa ca o veveriță, și de unde sta frântă de mijloc, mi se făcù dréptă poponeț, aprinsă ca jăratecul, și, cu mânilé în șolduri, începù pe glus al nouélea, glas pe care-l cântá numai preotésa, și-l pricepea numai părintele:

— Dumneđeu să me ierte sfinția-ta, dar ori ești nebun de legat, ori nu ți-i departe! Auđi dta, me rog, să-mi dau eu nepóta după un ficior de pădurar, care face polobócel... După un calic! — Și suflá, preotésa ca din niște fóle.

— Ce calic, preoteșica lui Dumneđeu! ce calic! nu ți-am spus...

(Va urmá.)

RADULESCU-NIGER.

Numai pe deal...

Erá o ți de primăveră,
Frumósă, dulce și senină,
De-ți erá drag să stai afară,
Privind a sórelui lumină.

Și un zefir, cu gingășie,
Sburá voios in depártare
La florile de pe câmpie
Din câte-o caldă sárutare.

Și felurite pásărele
Sburau cântând, sburau voióse;
Și 'n cárduri, după viorele,
Treceau fetițele frumoșe...

Părea că jalea dispăruse
Din invecchita asta lume,
Așá de mult nu se veduse
Atáta rís și-atátea glume.

Numai pe deal, între poene, —
Unde-i a schitului zidire —
Dogitul clopot, tras a lene,
A mórté jalnic da de șcire...

VIRGILIU N. CIȘMAN.

Din munții Bucovinei.

— Schițe din feriile anului 1891. —

O ți de primăveră in Sucevița. Concertul din codrii dela Sucevița. Mănăstirea. Escursiune peste munții spre Vatra-Moldovei. Ciumarna. La Huțani.

V.

O ți de primăveră in Sucevița. Erá lunia Paștilor, o ți de tot senină și liniștită. Me urcai acompaniat de un student pe muntele Négului in sus prin pădure de brađi; scopul meu erá să aud concertul paserilor la munte in timpul primăverii, căci prin codrii dela șes îi auđisem de multe ori. Multă desfátare mi-a procurat preumblarea acésta. Printre paserile cântátóre cunoscul multe, cari provin și prin codrii dela tērá, totuș unele din ele și ánume cântáreți aleși nu le auđii la șes. Momentele acele pline de adâncă plăcere sufletéscă nu le voi uitá nici când. Eu le-am prins și le-am intrupat in versurile, cari urméză aice.

Concertul din codrii dela Sucevița.

V'am auđit ades la tērá
Pe voi, dulci cantori năsdřavani,
Și dam pe-un cias de primăveră
Un an din tinerii mei ani.

Și-acum aici, in munți aice,
Dragi cântáreți v'am auđit,
Cum da, spre cer să se ridice
Concertul vostru 'mpodobit.

Ca să ve mai aud odată,
Din viéță-mi înc'un an aș da,
Cântarea 'n munți vi-i mai bogată,
Mai viu e farmecul din ea.

Răsunetul, ce se rădică
Prin munți în slavă legănat,
Cu sânt fior el ne furnică
Simțirea noastră 'nvederat.

Și printre cōste pripurōse
Și prin ungherele de stānci,
Când sbōr' acōrdele frumōse,
Săltéză peșterile-adānci.

Sburați deci inimi insētate
De vers de paseri uimitor,
Sburați spre culmile 'mbrăcate
Cu brați și pini și mii de flori!

În mănăstirea Sucevița aflai ceva și din sfera vânătorilor. Având acesta interes pentru vânători, voi să le atrag atențiunea pentru câteva momente.

Locuințele domnului prior se află în primul etagiu. Din ele ese în fațadă un balcon cu pereți de sticlă. În balconul acesta îndătmneză venerabilitatea sa a dejunat în timpul verii. Invitat fiind și eu la cafea și condus în balconul acela, surprinderea mi-a fost de tot mare, când vădui dinaintea mea un animal, ce nu-l cunoscusem până atunci, cel puțin nu într'o mărime atât de impunătoare.

Eră anume un ris (*Lynx vulgaris*, *cervarius*, *lupulinus*.) Fiéra eră umplută artificios și pusă în picior. Pe spinarea sa de 'nderept se află acățat și un mic dihor (*mustela foina*, *domestica*) tot implut. Colórea risului eră gălbie închisă, având pe părțile din afară ale piciorului multe puncte (pete) intunecate. Coda-i eră scurtă și grosă și la capăt neagră. Ciupii din vârful urechilor eră suri și cam păscuți. Risul nostru avea o lungime mai bine de un metru și o nalțime de ceva peste jumătate metru. Un picior de nainte îi eră stricat ca de o împuscătură séu de o căpcană.

Se presupune, că, ne mai putând venă din cauza piciorului betegit, se furișase fiéra din codru în apropierea mănăstirii și răpiá purcei dintr'un ocol. Într'o diminéță de iernă dădură servitorii mănăstirii peste mâta uriașă și o uciseră cu ajutorul furcilor de fier.

Față cu trupul colosal, capul risului îmi părea cam măruntel. Se vede că nu eră destul de biue întins, când se umpluse, și de aceea sbārcindu-se devenise mic în raport cu trupul seu cel mare. Labele-i din contră erau ca ale leopardilor de mari. De aici se explică puterea colosală a animalului rapace.

Prin menagerfi sânt rișii de tot mici, de aceea nu-ș póte formá cineva după ei o ideă clară despre mărimea sa bine desvoltată, îl ajunge pe un lup, piciorle lui inse le întrec pe cele de lup în grosime indoit.

Copita piciorului de ris cu ghiarele sale e asemenea de mare ca a unui panter. Prin Cărpății din Bucovina a devenit risul acuma rar; nu va trece timp îndelung și se va vorbi despre ris ca și despre oile sēlbatices* ale principelui Dimitrie Cantemir (veđi descrițiunea Moldovii de D. Cantemir), și ca despre bourii foști odată prin munții noștri. După ris inse nu va vērșă nimene nici o lacrimă, fiind el o fiéră prea sāngerósă.

* Oile sēlbatices numite de Cantemir, sânt niște antilope (*saiga séu colus tataricus*); ele trăesc încă și ađi prin Rusia.

Autorul.

Excursiunea din Sucevița peste munți spre Vatra Moldoviței etc.

În ziua de sftul Onufreiu plecai din Sucevița spre Vatra Moldoviței cu un locuitor din loc, pe care îl acordasem dimpreună cu calul seu. Cu calul acesta eră s'o pătesc, căci neșciind că nu-i bine invētat la călărie, me suii pe el. Când mi-ți incepui a galopá sēlbaticul de el, cugetam că nu se va mai oprí. Îl infrēnam cu tóte puterile mele fără nici un succes. Avui noroc că me deprinsesem a călări din tinerețe, altfel me vedea Dumneđu. De-abiá la celalalt capăt de sat s'a oprit comedia de cal înainte a unui dāmb. Galopada acesta a ținut peste un pătrar de oră. Calul tremurá de ostenéla și de nervositate, dară tremuram și eu și mulțămii cerului că s'a oprit în fine.

Ajungēndu-me românul nāsut — îi lipsiá adecă o parte de nas — îi vorbí astfel:

Bre mēi! Cum de me lāsai să-ți incalec calul, șciind tu că nu-i deprins la călărie?

El: Este deprins, domnule, inse fără șea.

Eu: Chiar pentru că nu-i deprins cu șeua, de ce m'ai lāsat a me suf pe el? Au dóră ai voit, să-ți deprind eu calul la călărit?

Becișnicul de om n'a mai respuns nimic. Eu îi aruncai încă o privire semnificativă, descălecai calul și îl înmānai, fără a me mai suf pe el. Astfel călătorii mai departe pe jos până la Ciumărna, o comună huțānescă.

Drumul cătră Ciumărna duce spre sud-vest peste un munte cu pădure numit Plaiul. Pe timp uscat calea e de tot usoră pe-acolo. La margina sud-vestică a «Plaiului» nalțimea își ajunge culmea sa. Culmea acesta e lipsită de pădure, ea se chēmă «Plaiul cu poéna» și forméză obcina (*die Wasserscheide*) între apele Sucevița și Ciumărna. Cōsta sudică a acestui deal este fórte adāncă și prevălitică, avēnd cam pe la mijlocul seu un isvor fórte belșugos și de tot rece. De pe «Plaiul cu poéna» are călătorul o privire mārēță cătră așă numiții munți moldovinești spre Vamă, Cāmpulung etc.

Regiunile Ciumărnei, pe al cărei teritor ne mișcām, sânt pline de tablouri pitorești. După nalțimea «Plaiului cu poéna» urméză «Délul cu suiș» (în limba huțānescă «Vāhād»). Imediat de-asupra comunei Ciumărna spre nord-ost se ridică «Délul ovėsului».

Notă. Tăcerea de prin codrul Plaiului o intrerupea din când în când căldărărașii (*Fringilla pyrrhula*, rufa, germānește «Gimpel»), cari numai iernă vin la șes. Pe aceste paseri le-am întēlnit pretutindenii în călătoriile mele prin munți. Dēcă le șcii imitá vocea lor simplă și monotonă, îi poți amāgí, de-ți vin până în apropiere nemijlocită.

Cam pe la amiedăđi ajunserām în Ciumărna. Conducătorul meu abătū dimpreună cu mine la casa unui Huțan, ce-i eră cunoscut. Încă nainte de ce intrarām în curtea Huțanului, ne întimpinără doi dulái aprigi și rei, de māncá pāmēntul. Familia acelu muntén, constātătoare din capul casei, din soția lui și dintr'un fecior tiner încă, nu se află în casă, ci pentru timpul verii într'o șură de lângă casă. În mijlocul șurii se vedea o vatră de foc. Lângă vatră aprópe eră întocmită o gujbă, de care atērná un ciau pentru fiertul laptelui și al altor bucate.

Adresāndu-me la Huțanca cu rugāminte, ca să-mi pregătēcă ceva de gustare, ea-mi dete lapte acru de oi și brānđă cu māmăligă. După ce māncai, o întrebai, ce-i sânt dator.

«Dóră nu ți-oi luá plată, domnule! Oiu merge și

Pe malul mării.

eu la dumneata la Sucéva și cred, că me-i priimi cu bucate mai bune, decum avem noi muntenii». Așă mi-a respuns gospodina casei zimbînd și nevoind nici decum să primescă ceva.

Conducătorul meu plecase în sat să-mi aflu alt om, cu care să merg mai departe. Într'aceea se pornise o ploie cu fulgere și trăsnete și așă fui silit a rămâne mai bine de o oră în societatea acelei familii huțanești. Conversarea mergea în limba română, care se vorbește bine de către Huțanii de pe-acolo, fiind că-s învecinați cu comune românești, cu cari comunică în continuu.

Pe când stam la vorbă cu bătrânii, observai, că fiul Huțanului avea a se apără de un cucuș, care îl tot atacă cu clonțul, repedindu-se la el cu vehemență. Am întrebat, ce va să dică acea curioasă luptă. Huțanca mi-a împărțit următoarea istorie:

»Feciorul meu, — dișe ea, — l'a lovit de mult acum pe cucuș atât de reu, încât leșinase biéta pasere. Din timpul acela nu-l pôte suferi pe băiat, ci cum îl zărește, îndată dă naval la el, ca să-l ciocnescă. Feciorul meu trebuie să bage bine de sémă, căci îi sare în cap».

În fine sosi românul din Sucevița cu un Huțan din Ciurnarna. Lucru curios mi s'a întemplat, că și Huțanului adus îi lipsiá o parte de nas ca și conducătorului meu de până aci. Calul Huțanului inse erá fôrte bine dedat cu călăritul.

V. BUMBAC.

In ning ă u.

Om ă t ă l se m ă r ă ș c e,
S' a ș t e r n e p e p ă m ă n t,
P e ' n t i n d e r i r ă t ă c e ș c e
I n f i o r ă t o r u l v ă n t.

Privesc prin g ă m a f ă r ă,
V ă d n i n s e d e p ă r t ă r i
Ș i ' n c h i p u i r e a - m i i a r ă
S e p e r d e p r i n v i s ă r i.

P ă d u r e ! T u t e s c u t u r i
S u b r e c i l e n i n s o r i,
P l ă n g i d u p ă a i t e i f l u t u r i
Ș i d u p ă m ă n d r e f l o r i ?

Ș i j a l n i c a t ă c e r e,
C e z a c e p e c ă m p i i,
M e u m p l e c u d u r e r e
Ș i c u g ă n d i r i p u s t i i.
C o l o p e s t r i m t a c a l e
S t a u d o i ș i ' n c e ț v o r b e s c
U i t ă n d d e - a l u m i i j a l e,
Î n o c h i c ă n d î ș i p r i v e s c.

Ș i d e p e c ă s i o r e
S e ' n a l ț ă d e s u l f u m :
I ă d e m e n i - v a o r e
P e c e i c e s t a u î n d r u m ?

Î i c h i a m ă l ' a l o r v a t r ă
Ș i l a u n t r a i i u b i t.
G r ă b i ț i ! c ă c i c ă n i i l a t r ă
Ș i n ă p t e a a s o s i t.

T. BOCANCEA.

Ausonii în Italia, Ausonii în Dacia

II. Ausonii în Dacia.

Împăratul roman, Constantin cel mare a domnit dela an. 306—337 d. Cr. Tôtă puterea imperiului roman erá concentrată în Roma, dar Constantin și-a străpus reședința în Bizanțiu, și aci a început de a fundá o capitală nouă, care s'a numit Constantinopolis și adeseori Roma nouă. Trei feciori ai sei, ca Cesari administréză imperiul roman împărțit în trei părți, iară după mórtea unuia, în doué părți. Așă s'a început ca imperiul roman să se împartă în doué imperii, în cel apusen (occidental) cu capitala Roma, și în cel resăriten (oriental) ca capitala Constantinopolis.

Imperiul occidental cade la an. 476 d. Cr. devine pradă popórelor năvălitoare; Carol cel mare îl restaureză la an. 801. sub domnia Frâncilor și Germanilor, dar peste puțin se împarte cu domnitori străini; imperiul resăriten s'a susținut până la venirea Turcilor, an. 1300 d. Cr. și apoi la an. 1453 cade și Constantinopolis (la Turci Stambul, la Slavi Tarigrad.)

Hunnii se arată la marginile Daciei la an. 373, în Dacia și Panonia la 374 și imperiul cel mare hunnic se îmburdă la an. 454 d. Cr. La venirea Hunnilor în imperiul roman au domnit și anume Valentinian I la apus, iară Valens la resărit, 364—378.

În acest mod ne-am apropiat la timpul istoric al temei năstrelor istorice, Teodosie al II-le la resărit a domnit în anii 423—450, Valentinian al III-le la apus a domnit în anii 425—455, iară Attila domnitorul cel mai mare și rege al Hunnilor și cel mai puternic al lumii de atunci, a domnit în anii 433—454.

a) Să ne întâlnim cu Ausonii.

Teodosie al II-le împăratul roman dela resărit, la an. 448 d. Cr. trimite legațiune (soliă) la Attila regele Hunnilor. Solia a stat din Maxim și Priscu Rhetor, diň bărbații de frunte ai imperiului. Ei plécă din Bizanțiu (Constantinopole) trec prin orașul Serdica din Thracia, prin Naissus din Moesia superióră (Niș din Serbia), trec Dunărea, și nu de parte au dat de corturile lui Attila, dar aci nu le-a dat audiență și solii au pornit la curțile lui Attila, apoi mergend spre nord peste riu-rile Drecon, Tygas și Tifissus, după cale de 6 zile au ajuns la un sat mare. Aci erau curțile lui Attila, mai eminente decât tóte celelalte; mai aprópe de casa regescă erá casa lui Onesigius, incungiuată cu mur destul de lung, ce Onesigius l'a edificat cu petri aduse din Poeonia, căci la ei, carii locuesc în acea parte a Scythiei (Hunniei) nu se află nici petró nici arbore, ci se folosesc de materiale aduse de alt undeva.»

Ací ajunserăm la datul de lipsă:

»Așă dară — dișe Priscu Rhetor — ca să-mi trecă timpul și preumblându-me pe lângă pregiurul zidurilor casei lui Onegesiu, a pășit înainte nu știu cine, pe care după îmbrăcămēt mi se părea că e barbar din Scythi (Huni) și cu voce grecescă m'a salutat di-cend: «Haire! (bucură-te.) M'am mirat, cine ar fi, ca bărbat scythă (hun) să vorbească grecește: căci fiind ei adunați (strînși) din tóte părțile, pe lângă limba lor barbară vorbesc cu zel séu a Hunnilor, séu a Gothilor, séu și a Ausonilor, carii din ei au amestecare cu Romanii. Din ei careva nici vorbește ușor grecește, decă nu aceia, cari sânt captivi din Thracia séu Illyricul maritim».

Ací ne intereséză cuvintele substrase din Priscu Rhetor și pentru acésta să arăt textul original¹ și doue traduceri in latină².

Din datul acesta la Prisc se vede:

a) Că Prisc a audít in Hunnia (Dacia) trei limbi barbare: cea hunnică, gothică și ausonică, anume: limba popórelor Hunnilor, Gothilor și a Ausonilor.¹

b) Că tóte, ce nu erá latin, séu roman, in înțele-suí celor dela putere, erau limbe barbare.

c) Că Prisc aduce și pe Ausoni și pe Romani, (cari erau stăpânii imperiului Oriental) și astfel nu sînt identici, adecă pe Ausoni nu-i ține din Romanii domnitori de atunci.

d) Că Prisc arată, cumcă Ausonii — singuri din celelalte popóre — au avut amestecare, séu intrunire, séu insoțire, séu comunicațiune cu Romanii.

Priscus Rhetor descrie mai departe, că Attila s'a rentors la curțile sale, că a dat o ospétare splendidă in onórea solilor romani, adecă a lui Maxim și Priscu, și apoi povestése, că la capétul prânđului in sală a intrat un comediant schimosit la trup, și că a făcut glume: «Mai in urmă Zeron Mauriciu a intrat... și așa atunci apucând ocașiunea de festivitate, a pășit înainte și cu forma și cu stătura trupului, și cu pronunțiațiunea și cu vorbele confus aduse de el, amestecând acuș limba Ausonilor, acuș a Gothilor, acuș a Hunnilor, pe toți i-a umplut cu bucurie și cu veselie, și a făcut, că toți au prorupt in ris vehement. — Iară eu, când am admirat pe Attila și pe ceialalți prunci ai sei, am observat, că face reu, că-și dá inima numai ce-lui mai mic, — unul din barbari, carele ședea aprópe de mine și șcidea vorbí limba ausonică... ími spuse cauza.³

Scriitorii, cari s'au ocupat de opul lui Prisc, es-plică, ei care e limba ausonică?

Niebuhr đice: limba ausonică e romana rustica, adecă: cea romană poporală, a țeranilor.⁴ Matheas Bell:

¹ Corpus Scriptorum Byzantor. Edițiunea lui Berth. Georg Niebuhr, la Bonna 1829. Autorul al 4-le e Priscus, tom. I. p. 190. Priscus in excerptis legationum. Alta edițiune de Matheas Bell «Et sistoria Prisci Rhetoris excerpta, Posonii 1745. Textul subtras la Priscu Cap. II. § XIV. συγκλνδες γίνο ύντες προς τη σφαιερα βαρβαρα γλωσση ζηλοδων η την Οδννων, η την Γοτθων, η και την Αυσονων, ος αυτων προς Ρομαίους επιμίστα.

² Etenim ex variis gentibus commixti barbaricam linguam colunt sive Hunnorum sive Gothorum aus etiam Ausoniorum, quibus cum Romanis frequentius commercium. La Niebulir. Etenim inter sua conclusi barbaricam colunt et affectant, neque tam Hunnorum, quam Gotthorum, aut etiam Ausoniorum hi scilicet, quibus cum Romanis frequentius est commercium. — M. Bell pag 47. Attila ex Prisco Rhetore. In prima traducere, glotte, ce in-sémná limba din gură și limba ce se vorbeșee, e tradusă cu: ginte, la noi glóta se đice și tótă familia, și o parte din popor. — Συγκλνδες in-sémná adunați, strînși, fugiți din tóte părțile, și astfel nici commixti (mestecati) nici conclusi (inchiși la olaltă, nu corespunde textului, dar și cuvéntul epimixia, ce s'a tradus cu commercium, după dicționarul greco-german al lui B. E. F. Rost are mai multe înțelese și mai deaprópe: Vermischung amestecare), Vereinigung (intrunire), Umgang (insoțire, comunicațiune, întélnire de conversațiune, procesiune); Verkehr (comerciu, negustorie.) In traducerea a doua e «Ausoniorum, hi scilicet, quibus cum Romanis frequentius est commercium» in: hi scilicet (acestia adecă) vedem, că numai despre Ausoni se đice că au avut amestecare cu Romanii. Până ce auton, in-sémná: singur, selbst, egyedül.

³ In edițiunea lui Bell e: et verbis confuse prolatis, modo Ausoniorum modo Gothorum, modo Hunnorum. In edițiunea lui Niebulir in loc de modo Ausoniorum e: «romanam Hunnorum, Gothorumque linguam intermiscens, dar in textul grecesc pag. 2. ob. și 8, elimba Ausonilor. Mai departe când Priscu vorbeșee la masa, Niebur a tradus, că barbarul i-a vorbit in limba latină, până ce in textul gree, asemenea e: ausonic; șirul 17.

⁴ Niebuhr pag. 614. Lingua ausonica (romana rustica.)

Priscu aminteșce limba Ausonilor, care e cea romană séu latină.¹ Otrocotsius, carele e citat de Bell, đice: «Unde prin limba Ausonilor înțeleg limba valachică (adecă românescă) ca și latină coruptă.²

AT. M. MARIENESCU.

Cugetări.

Intoleranța nașce zizania; prudenta ține echilibrul bunei înțelegeri.

*

Când e trupul sdruncinat, spiritul suferé.

*

Đecă omul totdeauna și-ar da sémă de cele ce face, nici odată organismul lui nu s'ar tulburá.

*

Ómenii sînt ca coplii: ei strivesc gândacii fugind de bondari.

*

Societatea este un cãntăreț in al cărui glas false-turile remân neînțelese de laici.

*

In procese sofismele sînt o rețea, in care totdeauna nevinovatul cade.

*

Đecă n'ai tort, n'ai ce țese.

*

Mijlócele scusă scopul atunci, când omul fără ele nu póte esistá.

*

La om prisma vederilor se schimbă treptat cu vërsta: el mîne nu mai vede lumea după cum o vede astăzi.

*

Fiecare vërstă își are partea sa de mulțumire.

*

Sufletul denaturat trece prin noroiu ca pe uscat.

*

In familie fiecare bagă mânia in ladă.

*

Diplomația este o piscică, care lingușindu-te te or-beșce cu ghiarele ei.

*

Intre ómeni porniți mergi fără voia ta.

*

Lipsa este o mijlocitóre, care inșelá ómenii, pu-indu-i la inchișóre.

*

Deprinderea forméză in individ a doua natură, care apoi fiind moștenită din tată in fiu devine org-nică, intocmai ca și sómea.

*

Legile sînt un cerc prin care indiviđilor le este locul limitat până unde să mérégă.

*

Când ești pentru alții prea bun, ești reu pentru tine.

*

In casa inchișă molia huzureșce.

CORNELIA EMILIAN.

¹ Matheas Bell, Attila ex Prisco Rhetore. la pag. 47. face nota: Ausoniorum. Ausoniorum linguam memorat (Priscus), quae Romana est, séu Latina.

² Otrocotsius in Origines Hungarorum pars I. cap 4. Ubi per Ausoniorum linguam intelligo Valachicam, quasi corruptam latinam.

Cum se mânâncă în Japonia.

În toate țările se mânâncă. Se mânâncă și în Japonia. Ca să ne asigurăm, să intrăm într'un birt. În general birturile sînt ținute bine și foarte curat; clientela nu prea e jupuită. Indată ce te vîd sosind, servitorii năvălesc. Te ajută să-ți scoți încălțămîntea, fiind că acolo nu se intră în casă cu ghețele, din pricina covorelor care s'ar strică. Numai decît ești condus la Nikai, adică în catul de sus. Aici intri într'o cameră. Acestă cameră e despartită de celelalte printr'un paravan de hârtie. Nici mese, nici scaune, nici sobă, nici mobile, ci numai câteva sentințe tipărite, ici-colo în caractere chinezesci pe scânduri sîu pe fâșii de hârtie. Delicat, comod, artistic, îți insinui... partea dinapoi între călcăie și iată-te aședat.

Ca să mânânci sîu ca să stai de vorbă, e jenant și primitiv lucru să te așezi prostesce pe scaun. Pe picior e mai natural!

Supra nu sosește decît la sfîrșitul mesei ca și orezul, care înlocuește pânea. Nu se bea decît la început. Bêuturile sînt ceai și saké. Cunosceti ceaiul, dîmnelor și domnilor; în ceaiu Japoniezii nu pun nici odată zahăr și se servește foarte cald în cești mitite, dar frumoșe. Sakeul e o bêtură de orez fermentat. E bun, dar tare. Pe niște tavi frumoșe sînt puse bucatele (frază acestă este un model de inversiune elegantă) și sînt destule feluri de bucate! Într'un castron e peșce crud. Ah! peșcele crud vi-l recomand.

Delicios, escelent. Bucătarul ia un peșce viu și-l jupăie fără a-l omorî ca să fie mai prospăt. Cam brutal, dar e radical. Și-ți servește imediat. Cu două minute mai inaint în helesteul inecat în sôre el vorbiă, de afaceri sîu de dragoste, cu demna sa jumătate.

Pentru a-i da mai mult gust, îl insoțesce cu un sos picant. În alte castrone printre alte sosuri de tôte vopselele și de tôte miresmele, inotă bucăți de peșce fiert, de legume, de rădăcini de enupere, de fasole fiertă, de rădăcini de liliac, de tot soiul de ierburi, de paste, de prăjituri de orez prăjit, felii de

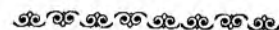
omletă, câte odată nițică carne, felii de portocale, etc. etc.

Servitorul aședă tăcămurile pe pămînt... dinaintea mesenilor și, decă nu ești păgân, îți faci rugăciunea și începi să mânânci.

Lingurile, furculițele și cuțitele fiind lucruri absolut inutile și inventate fără de rost, și se dau numai două bețișore. Cum metalul acesta nu costă scump și se găsește în toți copacii, nu slujește decît pentru o singură mesă. Bețișorele se țin în mână cum se ține tocul de scris. La început și-e greu să pescuesci bucatelile din castron cu aceste rudimentare furculițe. Mai târziu înse te deprinzi, devii îndemănat. Sosul se bea ca un simplu pahar cu vin. Cu cât plescăiești mai mult când bei, cu atît ești mai bine privit.

Printre felurile de mîncare se vorbește, se fuméză, cum fac ômenii cari nu se grăbesc. Lucrul acesta dă scumpei digestiuni vremea de a se face in cet și fără pericol.

Printre felurile de mîncare se vorbește, se fuméză, cum fac ômenii cari nu se grăbesc. Lucrul acesta dă scumpei digestiuni vremea de a se face in cet și fără pericol.

Proverbe.

Cine cere, nu pierde,
dar nici bun nume n'are.
(Românesc.)

*

Sfîrșitul furiei e începutul prieteniei.
(Olandez.)

*

Calomniatorul tot ajunge odată în noroiu.
(German.)

*

Când inchisorile sînt góle, grănarile sînt pline.
(Chinezesc.)

*

Femeia a fost făcută din o cóstă. Cóstă este un os indoit. Acel care voeșce a desdoi un os indoit, îl rupe inevitabil.
(Persan.)

*

Cel care tace, pôte spune mai târziu ceea ce vré; dar cel care vorbește prea de vreme, nu mai pôte să-și întorcă cuvîntul.
(Danez.)

*

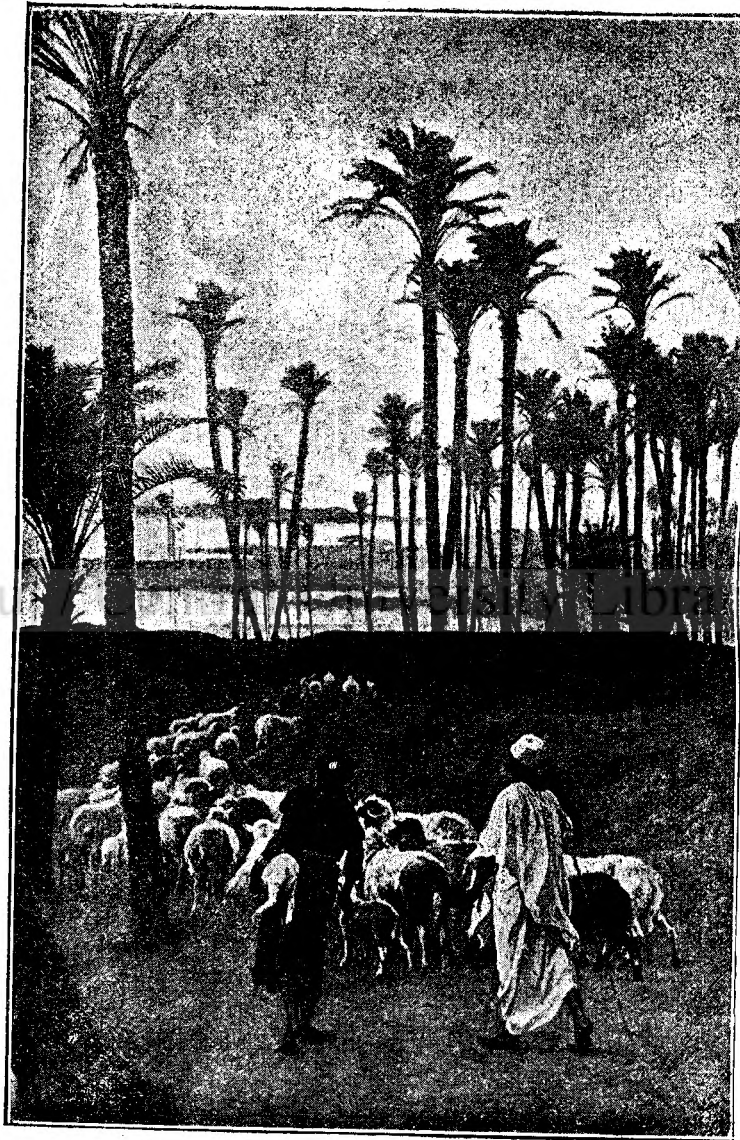
Mândria invîțatului nu e nimic pe lângă mândria ignorantului.
(Englez.)

*

Omul nu se pôte cunoșce bine pînă când nu se îmbogătesce sîu ajunge în slujbe mari.
(Olandez.)

*

Ce-i în mână nu-i minciună.
(Românesc.)

DIN ȚERA PALMILOR.

Idealul...

Domnișora Mimi Stelescu a scăpat în sfârșit de pension. Tota cultura sa se mărginește la o franțuzescă stricat vorbită și câteva noțiuni de clavier. Cât despre geografie, istorie și matematici, ea nu se sfiește să ridice din umeri și să mărturisască, râzând, că nici odată la aceste obiecte n'a căpătat o notă mai mare ca patru. Singură gramatica o ingrișește puțin. Ea se teme că va face, poate, greșeli grosolane în serisori de iubire, cari sânt cele mai tainice pagini din viața ori-cărei femei. Dar ea și-aducea aminte că a citit într-o carte de versuri, unde poetul spunea iubitei lui:

Îmi plac greșelile tale de ortografie și de gramatică.

De sigur, asta e un farmec. Și-apoi, până acum nu s'a întocmit încă o gramatică și o ortografie a inimii. Nu este mai expresiv un suspin decât un punct de exclamație? Și cu ce cuvinte, cu ce semne să scrii aceea ce nu se poate șopti, — partea nepetrusă a patimei?

Un singur lucru îi suride, ca un vis mare de noroc: e bogată și frumoasă. Nu e lipsită nici de simțire: idealul ei este să facă pe un om fericit. Cine va fi acela? Întrebare repetată adese-ori în sfaturile gândurilor sale.

Faptul că a scăpat de carte și de profesori o ademenește cu doruri aprinse de libertate și de plăceri. O singură părere de reu n'o părăsește: amintirile dormitorului. Erau, în adevăr, nespuse de încântătoare orele de noapte, când elevele puteau citi, pe furiș, pe romanțierii și poeții lor favoriți. Dar destăinuirile, reverriile, șoptite între dânsese, sub lumina slabă și somnoroasă a lămpilor!... Ah, dormitorul!...

Acum inse începe altă viață. Dșora Mimi va intra în lume, va purta rochii, după cea din urmă modă, își va comandă pălării admirabile, va face cunoștințe cu tineri spirituali, curtenitori, sentimentali, — de totă mâna. Ea va căuta să placă tuturor. Asta e singura artă în care o femeie nu trebuie să fie decât măiestră. Dar va ști să alégă, să nu-ș dea inima decât aceuia care va pute s'o cucerească.

Zestrea ei îi va inlesni traiu bun, călătorii prin țeri străine, și mici vanități de a-și arată simțul carității către cei săraci.

Ceea-ce inse o mulțumește mai adânc este deplina libertate ce o are, de-a citi. Și-a cumpărat pe toți romanțierii cunoscuți: Bourget, Feuillet, Daudet, Zolla... și în fiecare zi trăiește câteva ore numai în atmosfera amețitoare a romanelor.

Și deja în orizonturile vaporose ale visurilor ei, par a se intrupă liniile ideale ale unui chip de iubit... E încă vag, dar când îi va apăre în realitate, ea îl va recunoște.

De câțva timp, dșora Mimi observă că, mai în toate serile, trece pe lângă ferestra ei un tiner, ca de vr'o douăzeci și cinci de ani, simplu și curat îmbrăcat. Are ochi negri, aprinși și îndrăsneți; mustățile abia mijesc, talia o ține dreptă, după mers se cunoște a fi mlădișoasă, iar părul îl poartă frizat și cam lung.

La început nu l'a băgat în seamă, dar mai în

urmă a început să-l privească după perdele. I se pare simpatic.

Tinerul necunoscut trece pe lângă ferestra, se depărtează câțiva pași, se întorce apoi, — și a doua seară revine pentru a face acelaș lucru. E ciudat!... Ea înțelege, cu un fel de frică copilărească, că frumusețea ei a început să deștepte evlavii și doințe. Și asta o face să caute o singurătate pentru a se lămurii și a-și pricepe propriile ei gânduri și neliniști.

Noptea se gândește la el, dar își fâgăduiește că va fi cuminte, va depărta frigidurile acestea, cari nu-i dau pace și odihnă. Nu-și poate stăpâni inse curiozitatea de-a ști cum îl chemă: Alesandru? George? Petre?... poate Virgill!...

Într-o zi, zărindu-l dela ferestra, s'a dus repede la clavier, și a început să-și legene pe notele unui vals o senzație de fericire... Când a eșit în balcon, tinerul obicnuitelor seri ascultă în stradă. Ea l'a privit cu o nepăsare silită; el i-a mulțumit, ca un trecător umilit, cu recunoștința ochilor.

O iubeste. Ce spune acest cuvânt? Mult, mult, — cât nu putem înțelege. Și bieta fata analizază taina asta cu nesiguranță și fără liniște. Dar n'a mai iubit-o părintii, rudele, prietenele? Eră altă iubire, care îi aducea bine, fără a o turbura și n'o făcea să sufere.

Da, iubirea unui om este altfel; într'nsa se cuprinde fericirea.

Dar cine-o fi tinerul acela? Nu mai incapa indoieală că e de bună familie, având o mamă iubitoare și blajină, frați mai mici, draguti, surori frumoșe. Și-o fi terminat studiile? Pare a ave aierul unui triumfător la bacalaureat. De ce nu i-o fi scriind? Nu îndrănește. În ce chinuri s'o fi zvârcolind el: să-i scrie? să nu-i scrie? Bietul băiat!

Altă dată i s'a părut altfel: trebuie să fie un artist, umblă cam visător, și mai ales îl trădează părul lung și totdauna frizat. I-o fi făcând versuri? Séu poate e pictor... Și decă trece în fiecare seară, pe lângă ferestra, e pentru ca să-i fure contururile figurei, umbra genelor, linia dreptă a nasului, seninătatea frunții, neînchipuita poezie a ochilor... O fi reușind-o, séu o fi făcând-o mai frumoasă? Așă sânt îndrăgostiții: idealizează.

Ea caută acum prilejul să-l cunoască. Se miră că nu-l vede nici la teatru, nu-l întâlnește prin saloane, nici cel puțin la șosea. Trebuie să fie un singuratic.

Ce-ar simți ea când s'ar întâmplă să se cunoască, să-i vorbească, să fie singuri? La gândul acesta figura ei par că încercă o transfigurare, tēplele îi zvâcnesc puternic, — ar vré să plângă, să ridă, își afundă capul în perini, și remâne așă, ore întregi...

E seară. Stelele răsar una câte una, ca niște lumini cari s'ar aprinde singure. Aierul e clar și dulce.

Dōmna Stelescu, dșora Mimi și un ofițer de cavalerie, prieten al casei, stau în balcon.

Vorbesc despre apropierea toamnei, despre baluri și alte banalități. Ofițerul face mereu spirit, dar dșora Mimi e cu gândurile aiurea și abia zimbește.

Tinerul necunoscut trece, ca de obicei. Mimi îl zărește că-și descoperă capul și salută pe ofițer. A... se cunosc! În sufletul ei tremură o speranță...

Când ofițerul vré să plece, Mimi îl însoțește până la ușa entreului, și înainte de-a plecă, îl intrăbă:

— Cine a fost tinerul acela care v'a salutată?

— Care tiner, dșora?

Mimi caută să-i aducă aminte.

Ofițerul se plânge că are memoria cam scurtă, dar de-odată exclamă, zimbînd:

— Al... băețandrul ăla cu pîrul frîsat?... E o calfă de bărbierie...

TRAIAN DEMETRESCU.

I. P. S. Dr. Victor Mihali de Apșa.

Precum cînd sîrele rîsare
Și mîndru stă la rîsărit,
Așă și noue ni se pare
Ađi chipul vostru mult slăvit.

Sub rađa caldă și dorită
O, cît belșug nu-și face loc,
Și cîtă rîdă incolțită
Nu umple lumea de noroc.

O, sîre sfînt invîi natura
Și nouă vieță-i dărușci,
Și noue forțe in făptură
Ce dulce tu o ținereșci!

*

Atât de vesel e poporul,
Ce dat ve e să-l păstoriți,
Că împlinit își vede dorul,
Ve'đice: mulți ani să trăiți!

Blaș, 4 decembrie 1894.

ELENA DIN ARDEAL.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Alfonso XIII, regele Spaniei. Spania este o țară care a fost sguđuită de multe ori de resbele interne. Republicanii și pretendenții de tron au făcut să se verse mult sânge. Actualul rege, Alfonso XIII, pare a fi mai norocos decît predecesorii sei. Republicanii, in frunte cu Castelar, au declarat, că din cauza tineretei regelui, care e numai de opt ani, de ocamdată nu vor face nici o mișcare. Regența conduce dar cu destulă inlesnire destinele țării. Portretul ce-l publicăm in fruntea foii, este după cea mai din urmă fotografie a regelui.

Tinerul rege a avut o armată de copii, ceea ce i denotă sentimentul resboinic. Acum inse aceea s'a desființat și dînsul va avé să-și probeze virtutea militară pe un teren mai serios.

Pe maiul mării. Frumîsa nevastă stă pe malul mării, gîndurile ei sbîră departe și se resfiră ca valurile ce se izbesc unele peste altele. Idealul visurilor sale, bărbățelul s'a dus peste mare și ea îl așteptă cu dorul nestins. Și nime nu-i in giur de ea, să-i destăinue păsurile inimei, numai cănele credincios stă de-a-lătura, împărtășind par că suspinele ei nesfîrșite. Inse iată, de odată apare o luntre. Este el, ell Vîslaşi, mînați iute, iute!

In țera palmilor. Ilustrațiunea a treia represintă un tablou din orient, unde a fost lîgănul Măntuitorului, unde vecinic e primăveră; palmii cresc drept și oile pasc ierba cea mai fragedă. Tabloul e copiat după al pictorului F. Goodal.

LITERATURĂ și ARTE.

Șcrii literare. Dl Teodor T. Burada a publicat la București o broșură intitulată «O călătorie la Români din Moravia» cu figuri in text și cu charta Valahiei din Moravia. — Dl P. Macri a scos de sub tipar la București o broșură intitulată «O scrisore adresată Maj. Sale reginei Elisabeta, o fidelă descriere a ăilei de 10 septembrie și 3 novembre 1894».

Prosa lui Eminescu. Este un obicei la tôte națiunile culte să se adune și să se publice tot ce au scris poeții mari. Astfel s'a început și adunarea și publicarea tuturor scrierilor lui Eminescu. Din poesii s'au tras vr'o patru edițiuni; a apărut și un volum din articolii sei politici; acum primim o colecțiune din nuvelele sale, scîsă la lumină de frații Șaraga in Iași. De sigur, nu aceste nuvele fac gloria literară a lui Eminescu, publicarea lor inse este necesară pentru ca să putem avé pe Eminescu complet. Volumul cuprinde următoarele piese: Făt-frumos din lacrimă, Sărmanul Dionis, La aniversare, Cesara, Sinucidere, St. George, Christos a inviat, Răpirea Bucovinei, Eminescu redactor la «Curierul de Iași» acest din urmă publicat mai înteu in «Familia». Frații Șaraga cari au început să publice in ediție populară scrierile autorilor români, cu prețul bagatel de 1 leu broșura, fac un bun serviciu literaturii române. In acésta serie de publicațiuni a apărut și aceste nuvele. Prețul 1 leu.

Nuvele de Traian Demetrescu. ăilele trecute primiram din Craiova un volum intitulat «Iubita» de dl Traian Demetrescu, editat de librăria Radian și Ignat Samitca de acolo. Volumul cuprinde nuvele, dintre care cea mai lungă, «Iubita», a devinit titlu general. Cîtealalte, din care reproducem una in nr. acesta al foii nîstre, sînt niște schițe, după care urméză in sfîrșit cîteva note de drum. Autorul lor, care a mai publicat doue volume: «Intim» și «Sensitive», s'a făcut cunoscut prin poesile sale pline de simțire, publicate in reviste, cîteva și in fîia nîstră; in cartea sa presentă se infătoșeză ca un povestitor cu idei și cu subiecte bine alese. Ici-colo prin ele, transpiră un realism, fără inse să trecă marginile și astfel să cadă in esagerațiuni lipsite de bunul gust. Nuvelele sale vor fi cetite cu plăcere. Prețul 2 lei.

Mîra din Vale e titlul unei colecțiuni de nuvele ce dl I. Russu Șirianu a scos de sub tipar la Sibîiu. Titlul acesta e numai al primei nuvele, cea mai lungă in tîtă colecțiunea, inse nu totodată și cea mai reușită. Autorul izbuteșce mai mult in cele scurte, dintre cari una intitulată «Doue Surori» e forțe drăguță. Un merit deosebit al cărții este, că tôte nuvelele dinr'însa se petrec in Transilvania și astfel autorul se presintă ca un novelist ardelenesc. Prețul 1 fl. De vîndare la Instiutul tipografic din Sibîiu.

Esposiția cercului artistic din București, a cărei deschidere o anunțaserăm in nr. trecut, nu este atît de bogată ca cea din anul trecut, căci s'au spus numai vr'o 60 de tablouri; pe cînd in anul trecut erau peste 200. In acésta esposiție sînt reprezentați următorii pictori: Artachino, Luchian, Alpar, Aricescu, Al. Titu, Dumitrescu, Poenariu, Bran, Georgescu și cîteva incepetori. Despre pictorul nostru Bran cetim in «Timpul» următoarea apretiare: «Dl Bran este un pictor silitor și harnic. Lucrăză mult ca cantitate și acésta îl face să pîrdă in ce priveșce calitatea. Cu tôte aceste posedă inșușiri care arată o școlă bună. Cînd va avé o imboldire mai puternică și își va puté concentra gîn-

dul și talentul asupra unui subiect mai însemnat, dl Bran va perde de sigur acel caracter fluturatic care se observă une ori în schițele și în studiile sale.

Academia Română aduce viuile sale mulțumiri dlui G. Urbani de Gheltof, din Veneția, care a binevoit a dăru-i pentru colecțiunile de documente următoarele scrisori: 1, Scrisoarea principesei Caterina, mama principelui Mihnea, adresată surorii sale Maria Vallarga Fabrizio la Murano. Grecește-autografă. 2, Scrisoare dela aceeași către aceeași. 14 februarie 1584. Grecește-autografă. 3, Scrisoare dela aceeași către aceeași, fără dată. Grecește-autografă. 4, Scrisoare dela aceeași către aceeași. 25 maiu 1579. Grecește-autografă. 5, Scrisoarea lui Nicolo di Pierro-Piraga, adresată Mariei Vallarga. 11 novembre 1587. 6, Scrisoarea lui Benete di Gagliano, adresată aceleiași. 4 februarie 1579. 7, Scrisoare dela același către aceeași. 16 februarie 1574. 8, Instrucțiuni date de Maria Vallarga lui Marino, pe care îl trimite în Valachia.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Noul mitropolit de Blaș. Diarul oficial din Budapeșta a publicat în sâmbăta trecută numirea Pr. SSale părintelui episcop de Lugoș, dr. Victor Mihályi de Apșa, în scaunul vacant de arhiepiscop și mitropolit la Blaș. În aceste zile de cumpănă grea, acesta numire a electrisat întregul corp național, răspândind bucurie pretotindene, căci nou-numitul în adevăr este bărbatul doritorilor. Entuziasmul general, nesocotind erupțiunile scârbóse ale presei șoviniste, a dat expresiune bucuriei sale prin o mulțime de deputațiuni, telegrame și scrisori ce s'au adresat noului cap al bisericii gr. c. române. Din toate părțile, iar românii din Lugoș au mai făcut și o grandioasă manifestație, arangiându-i marți seara un conduct cu torțe.

O cruce pentru mănăstirea Sinaia. Archimandritul Nifon, stăruitor mănăstirei Sinaia, a primit din partea reginei o frumoasă cruce de argint masiv, în greutate de 14 kilograme, având o înălțime de 70 centimetri și așezată pe un pedestal de abanos. Această cruce a fost trimisă de principesa Maria de Wied, mama reginei, cu destinație pentru mănăstirea Sinaia. Inscricțiunile de pe cruce reamintesc data căsătoriei M.M. L.L., nunta de argint, cum și data nașcerii și a morții micii principese Maria a României.

CE ENOU?

Hymen. Dl Stefan Soltész, secretar de comite suprem în Baranya, la 1 decembrie s'a cununat în Buda cu doșora Irina Cimponeriu, fiica dlui Dionisiu Cimponeriu, consilier de poștă și telegraf în Budapeșta.

Sciri personale. Principesa Maria a României a mers din Sinaia la Coburg; diarele străine scriu, că principesa e bolnavă. — Dl dr. Zosim Chirtop a făcut la tabla reg. din Mureș-Oșorheiu censură de avocat. — Dl George Proca, transilvănean, a făcut la Cernăuți, unde a studiat teologia, licența în științele teologice.

Uniunea interparlamentară. Săptămâna trecută la București în sala Senatului s'a adunat grupul parlamentar care face parte din Uniunea interparlamentară. Dl V. A. Urechia a făcut o dare de seamă de cele petrecute la conferința interparlamentară din Haga. Dnii deputați și senatori prezenți au mulțumit

călduros dlui Urechia și dlor Poenaru-Bordea, Mișu Balș, Maior Pruncu și Porumbaru pentru succesele dobândite. S'a hotărât ca dl Urechia să facă o dare de seamă publică la Ateneu peste câteva zile. O altă întrunire a grupului interparlamentar se va ține la Senat.

Proces nou. Procesul de presă al «Dreptății» se va pertracta în 28 decembrie la tribunalul din Timișoara; inculpat este redactorul răspunzător, dl dr. Valeriu Brașișce.

Crisă ministerială în Budapeșta. Au trecut trei luni, de când corpurile legiuitoare ale Ungariei au votat trei proiecte de legi de politica-biserică, Maj. Sa înse încă nu le-a sancționat. Acesta întârziere a produs crisa ministerială și după cum cetim în diarele amice guvernului, cabinetul Wekerle își va da dimisiunea peste câteva zile. Următorul lui încă nu se știe; e pozitiv înse, că Szilágyi și Hieronymi n'au să mai facă parte din viitorul ministeriu.

Institute noue de credit. La Bocșa-montană se înființează un nou institut de credit și economii sub numele «Bocșana», cu un capital de 100.000 fl., împărțit în 1000 de acții de câte 50 fl. — La Huedin asemenea se pun bazele unei noue bănci românești.

Necrológe. Augusta Elena Glodariu, profesoară diplomată la școla froebeliană gr. or. română din Brașov, fiica dlui dr. Vasile Glodariu profesor tot acolo, a încetat din viață la 18/30 novembre. — Maria Pop n. Maior, soția dlui Teodor Pop, preot în Fărăgău, a murit la 2 decembrie, în etate de 75 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. Impăratul Germaniei iarăși a ținut o cuvântare; de asta-dată la Kiel și anume recruților marinei cari au depus jurământul. Le-a spus, că atunci când cimbrii și teutonii au trecut Alpii, germanii au format o uniune pentru a-i combate; ați uniunea nu mai e necesară, jurământul e de ajuns pentru a uni pe toți soldații. — Zola călătorește cu soția sa în Italia; săptămâna trecută au fost primiți de regele și regina Italiei. — Japonezii urmăresc a tot bate pe chinezi, cari la rândul lor au cerut să se facă pace; japonezii pretind drept desbăgubire patruzeci de milioane și păstrarea teritoriului ocupat.

Un împărat decorat pentru o bucată musicală. Societatea filarmonică «Mannergesang-Verein», din Viena, posedă cea mai mare armonică din Austria și are obiceiul de a oferi ori-cărui compozitor a cărui operă nouă o cântă pentru prima oară o diplomă și decorație făcută dintr'un galben de aur. Această decorație nu valorează mult ci numai 12 fr. 50, dar cu toate astea galbenul de aur face plăcere ori cui se oferă și compozitorii o păstrează cu mare sfințenie. Acum câteva zile, sus șisa armonică a cântat «Himnul lui Aegir», și de aceea s'a trimis diploma și galbenul tradițional, împăratului Wilhelm II. Este fără îndoieală prima piesă de aur pe care împăratul o câștigă prin variatele sale talente, și este singurul monarh care a obținut acest galben de aur care-i va face, de sigur, mai multă plăcere decât numeroasele decorații pe care suveranul Germaniei le poartă pe peptul său.

Pălăriile femeilor la teatru. Eminentul critic teatral francez, Francisque Sarcey se plânge, de curând într'o cronică plină de spirit despre mărimea pălăriilor femeilor la teatru. Reclamațiunile în contra voluminoselor coafuri ale damelor la teatru nu sânt lucru nou

Se citesc în memoriile secrete ale lui Bachaumont, cu data de 8 iulie 1778 următoarele: «Se vorbește de un regulament făcut de câteva zile la Operă, în virtutea căruia femeile cu părâri înalte nu vor mai fi admise la amfiteatru. Visme a imaginat acestea poliției, care are mai întei aerul unei glume, dar se asigură că există. Nu se va pute crede cu toate astea înainte de a fi așat. Se dice că dșora Saintu Quantin, așă de renumită pentru nouile sale coafuri, a imaginat acum una ce se numește á la de Visme și că este o coafură turtită». Un scriitor al timpului dice că măsura de poliție administrativă în chestiune fu luată pentru a preveni o mulțime de dispute cauzate de părâriile mari împenate, edificii mișcătoare care mascau teatrul acelor pe cari o nenorocită sôrtă i-ar fi așeșat în dosul damelor. Reglementul și caricaturile publicate în contra acestor coviltire acoperitoare nu făcură nimic. Va fi totdauna astfel când e vorba de a luptă în contra modei. De Visme, autorul decretului dat la lumină de memoriile secrete, eră directorul Operei.

Prețul unui sărutat. Un proces amuzant s'a desfășurat deunăđi în Statele-Unite: O fată de 19 ani, Marie Himple, care se dice că e foarte frumoșă, urmăriă un negustor din oraș Cherle Drob, pentru despăgubiri, fiind că ar fi sărutat-o. Se pare că dl Drob ar fi publicat acum câțva timp în jurnale pentru a cere o femeie stenograf. S'a prezentat dșora Himple. Acesta a găsit-o așă de frumoșă încât nu a putut să se impedeze a o luă de talie și a o sărută. Tineră fată, speriată, a fugit, a făcut să se aresteze dl Drob și i-a făcut proces de despăgubiri. Cu toate că fata nu a avut martori și că Drob a mărturisit că a încercat numai să o sărute, dar nu a isbit, juriul l'a condamnat la 400 dolari (10.000 lei) despăgubiri cătră tineră fată.

Un soț finut de scurt. Un neguțator căsătorit și totă familia, locuind orașul Tours, dl G. părăsise de curând domiciliul seu pentru a urmări la Paris o tineră femeie a cărei cunoștință o făcuse. Dar dl G... nu prea avea parale la dispoziția sa, de ôre-ce nevêsta sa îl ținea de scurt; el luă pe ascuns din lada de fer câteva acțiuni la purtător spre a le vinde la cas deneceitate. Amoresații se instalaseră într'un otel din cartierul Bursei. Sâmbătă trecu, dl G... găsindu-se în lipsă de bani se duse la un zaraf din strada Richelieu și i oferî 8 obligațiuni ale drumului de fer de Miédăđi; zaraful observând lista opozițiilor constată că obligațiunile prezentate de dl G... erau menționate. Se chêmă un sergent și nenorocitul negustor amoresat fu condus împreună cu iubita lui, ca un simplu reușcător la secție. Ací se esplică lucrul. După plecarea soțului ei, dna G... i deschisese lada de fer și constatând lipsa acțiunilor făcu publicațiunile necesare spre a împedică vinderea lor. Se șcie că bancherii se aviséză de acesta. Dl G... pur și simplu fu pus în libertate, căci furtul între soți nu există. Cât pentru tovarăsa lui, ea e pusă la dispoziția justiției. Probabil că și dênșă va fi pusă în libertate, decă se va probă că nu șciea că amoresatul ei trăiă pe speșele nevêstei sale legitime.

Pumnalul lui Casserio. De când cu asasinarea președintelui Carnot merg bine afacerile unui cetățan din Cette, Guillaume Vaux, fabricant de cuțițe, arme, etc. Dela Vaux a cumpărat Casserio pumnalul, cu care a omorît pe președintele Carnot. Indată ce s'a audî despre acesta, Vaux a început să primescă din totă lumea un potop de comenđi de asemenea pumnale,

căci fiecare vrea să aibă un suvenir. Armurierul din strada Gambetta în Cette are înse numai o prăvălie mică și nu eră în stare să satisfacă toate cererile. Ș-apoi el vënduse arma lui Casserio fără să se fi uitat tocmai bine la ea și nu putea da mușterilor un esemplar întocmai; el n'avea în prăvălie mii de pumnale și apoi aceste se deosibesc în mânere, teci etc. Mușterii înse cerea un pumnal spaniol à la Caserio. Ce eră de făcut? Mai înteu negustorul vëndu pumnalele ce avea; apoi făcu comenđi la o fabrică în Spania, de unde adusesese odată modelul; în fine fu nevoit să angajeze și 12 lucrători în atelierul seu spre a fabrică numai pumnale. Armurierul nu spune câte pumnale a vëndut de atunci, dar se dice că sânt deci de mii și mulți au plătit bucata cu 10 franci. Scrisorile de comandă primite de Vaux forméză deja un dosar colosal pe care Vaux are de gând să-l argintescă odată, după ce se vor potolî frigurile de pumnal.

DESCOPERIRI ȘI INVENȚIUNI.

O nouă specie de sticlă. Doi chimiști germani, dnii Winkelmann și Schott, au publicat, într'unul din ultimele numere ale diarului «Zeitschrift für Instrumentenkunde», o notă preliminară asupra unei noi specii de sticlă, fabricată în laboratorul tehnologic din Iena, sticlă posedând prețioșă proprietate de a suportă bruscele variațiuni ale temperaturii. Uneltele din laboratorii, retortele și balónele făcute din această sticlă pot fi espuse fără nici o precauțiune, la flacără produsă de un curent electric. Resultă o însemnată economie de timp întrebuițând vase fabricate din această sticlă în încăldirea lichidelor, căci pânza metalică, ce se întrepune de ordinar, risipeșce simțitor căldura și întârziéză operațiunea. Aceeași flacără, încăldind direct pârții unui balon, îi comunică 12/2 ori mai multă căldură decăt decă s'ar întrebuiță pânza metalică. Esperiențele comparative au dovedit că în toate casurile în care se conservă aceleași condițiuni de siguranță, se câștigă cel puțin 60 la sută atât ca timpul cât și ca economie a gazului, întrebuițându-se noua specie de sticlă.

Navigațiunea aeriană. Revistele științifice franceze sânt pline de laude la adresa învêțatului franțez Deprat care susține că a inventat aeriatiunea seu navigațiunea aeriană, adică cărma balonului. Dl Deprat a inventat acest lucru prin ajutorul electricității și el constă într'un fel de velociped. Inventaturul pretinde că velocipedul seu electric merge mai iute decăt trenurile accelerate engleze, adică mai iute decăt 100 kilometre distanță pe oră. Astfel făcând socotélă am puté merge în linie dréptă dela București la Galați în mai puțin de doue ore, cu ajutorul velocipedului aerian inventat de dl Deprat.

Calindarul sêptemănei.

Duminea a 27-a după Rusalii, Ev. 13 dela Luca, c. 18, gl. 8, a inv. 3.

Điva sêpt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminea 27	Mart. Jacob Persul	9 Ioachim	7 38 4 7
Luni 28	Cuv. Stefan	10 Iuditta	7 39 4 7
Martî 29	Păr. Paramon	11 Sapienta	7 40 4 8
Mercuri 30	† S. Ap. Andreiu	12 Epimachus	7 40 4 8
Joi 1	Prot. Naum	13 Lucia	7 41 4 8
Vineri 2	Prof. Avacum	14 Nicaș	7 42 4 8
Sâmbătă 3	Prof. Sofronie	15 Maxim	7 43 4 8